

RITSKE VAN
DER VEEN OVER
OPENBAAR EN
BIJZONDER
ONDERWIJS

*‘Openbare scholen
moeten over
levensbeschouwing
nadenken’*

Zijn onderwijscarrière begon hij op zijn 16e jaar als zondagsschoolmeester. Die liefde voor onderwijs is nooit meer weggegaan. Ritske van der Veen neemt deze maand afscheid als directeur van VOS/ABB, belangenorganisatie van het openbaar onderwijs. Hoewel hij goede ervaringen heeft met het bijzonder onderwijs is de openbare school zijn ideaal voor alle kinderen in Nederland.

Ritske van der Veen wordt geboren in Amsterdam Slotervaart, in de jaren 50 in een nieuwbouwwijk. 'In nieuwe wijken werd in die jaren één christelijke school neergezet, een hervormde school vlak bij de hervormde kerk. We gingen ook naar de kerk en dus ook naar de zondagsschool. Daardoor ken ik het christendom van binnenuit. Ik moest op mijn 16e een Bijbelverhaal vertellen op de zondagsschool. Ik heb er mijn hele leven profijt van gehad dat ik het christendom goed ken.'

Onrustig

Rond zijn 18e jaar neemt Van der Veen afscheid van het christendom. 'Dat was een tamelijk bewuste keus. Ik ging Nederlands studeren aan het instituut voor Neerlandistiek aan de Universiteit van Amsterdam en ging beter om me heen kijken. Het viel me op dat er tussen de christelijke principes en de christelijke politiek van de ARP, CHU en KVP een grote discrepantie zat. Ik zag veel hypocrisie. Toen ben ik ermee gestopt, zoals zovelen in die tijd.' Van der Veen kent een onrustige studententijd. 'We zaten in de nasleep van de Maagdenhuisbezetting. De studenten mochten overall over meepraten. Ik werd met mijn 19 jaar lid van het dagelijks bestuur van de faculteit waar ik studeerde, samen met een hoogleraar. Bizar!'

Aansluiting

Als hij 23 is, begint de kersvers afgestudeerde Van der Veen als docent aan het gymnasium in Amersfoort. 'Ik ben daar 24 jaar gebleven als docent en schoolleider. Tussendoor ben ik nog 3 jaar gedetacheerd geweest bij de SLO om de

aansluiting tussen basisonderwijs en voortgezet onderwijs te verbeteren. Die aansluiting is nog steeds een probleem.'

Staphorst

In zijn vrije tijd is Van der Veen betrokken geraakt bij de PvdA in Amersfoort. 'Ik kwam al snel in de gemeenteraad terecht. Na een paar jaar werd ik wethouder waardoor ik moest stoppen in het onderwijs.' Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting worden zijn portefeuilles. Maar de volgende verkiezingen gaan verloren voor de PvdA en Van der Veen kan terugkeren naar het onderwijs. Al snel belt echter VOS/ABB of hij niet als beleidsmedewerker wil komen werken. Precies op dat moment komt de ontwikkeling op gang dat het openbaar onderwijs zich gaat losmaken van gemeenten en in zelfstandige stichtingen terecht komt. Een megaoperatie. 'Ik heb de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in Staphorst mogen begeleiden. Ik had te maken met een SGP-wethouder in Staphorst en een CU-wethouder in Meppel. Zelden heb ik zo prettig samengewerkt. De SGP-wethouder zag het ook als zijn verantwoordelijkheid voor goed openbaar onderwijs te zorgen en werkte heel goed mee.'

Religie

In 2009 wordt Van der Veen directeur van VOS/ABB. Een flinke klus wacht hem. 'Vanaf het begin heb ik gezegd dat onze openbare scholen over levensbeschouwing moeten gaan nadenken. Wij hebben ook een verhaal. Aan het maken van keuzes ligt altijd zingeving ten grondslag. Doe ik mee aan afvalscheiding? Daar ligt een normen-en-waardenpatroon onder. Ook wilde ik nadrukkelijk ruimte voor religieonderwijs binnen de openbare scholen. Dat

'Alle kinderen zijn welkom en personeel mag niet op identiteit worden geselecteerd'

Ritske van der Veen

is een breuk met het verleden. Wij hebben ervoor gelobbyd dat alle wereldbeschouwingen binnen het openbaar onderwijs hun verhaal mogen doen. We hebben drie vormen van religieonderwijs. De eerste is beschrijvend, welke godsdiensten bestaan er precies? De tweede is zegend. Dat is als de docent of de dominee of imam zijn waarheid verkondigt aan de kinderen. Dat mag dus niet in het openbaar onderwijs. En de derde vorm is het niet-zegend brengen, maar argumenten aanreiken over één godsdienst op basis waarvan kinderen keuzes kunnen maken.'

Dialogo

Geeft het openbaar onderwijs de boodschap af dat misschien een van de behandelde godsdiensten waar is of wordt gezegd dat alle religies onwaar zijn? 'Ik kies voor een pedagogische benadering. Ik maak geen inhoudelijke keuze maar kies voor een methodologische aanpak. Ze zouden waar kunnen zijn maar ik weet niet of een docent dat mag zeggen.' En als kinderen het toch vragen? 'Reik ze argumenten aan maar maak geen keuze. Ik geloof dat de dialoog over religies tot verrijking leidt en niet het formuleren van een conclusie voor de kinderen.'

Kritisch

VOS/ABB uit zich vaak kritisch over christelijk onderwijs. Is dat bewust beleid? 'Toen ik hier aantrad als directeur heb ik intern actief de afwijzende houding tegen religie bestreden. Sommige collega's waren heel fel. Nu is het nog zo dat medewerkers van VOS/ABB stevig stelling kunnen nemen tegen religie. Ik vind dat prima, maar als ze te ver gaan fluit ik ze zo nodig publiekelijk terug. Daar moeten ze dan ook tegen kunnen.'

De VOS/ABB-directeur heeft zich sterk gemaakt voor godsdienstig en humanistisch vormingsonderwijs op openbare scholen (GHVO). 'Op onze scholen zijn alle kinderen welkom, ook godsdienstige. Die moeten wel godsdienstonderwijs kunnen volgen en daar zorgt GHVO voor. Leraren die GHVO geven, mogen dus wel zenden, want ouders kiezen ervoor om hun kinderen die lessen te laten volgen. Wij willen er echt voor alle kinderen in Nederland zijn. Het heeft

wel eens tot verbazing geleid dat wij als openbaar onderwijs zo'n groot voorstander hiervan zijn.'

School!

Enkele jaren geleden muntte VOS/ABB het begrip School!. Daarin wordt voorgesteld om openbaar en bijzonder onderwijs af te schaffen en alle kinderen naar School! te sturen. Dit concept moet alle denominaties ontstijgen. 'Ons ideaal is dat scholen zelf de inkleuring geven aan hun identiteit. Als ze in een omgeving staan met veel christelijke kinderen dan wordt de kleur christelijk. Is het een wijk met veel moslims dan worden er islamitische invloeden zichtbaar. Maar we hebben twee voorwaarden: algemene toegankelijkheid en algemene benoembaarheid. Alle kinderen zijn welkom en personeel mag niet op identiteit worden geselecteerd.' Van der Veen realiseert zich dat hij met de algemene benoembaarheid van personeel het reformatorisch onderwijs feitelijk afschaft. 'Ik sta voor dit ideaal. We dragen dat actief uit bij onze scholen en in de politiek.'

'Ik geloof dat de dialoog over religies tot verrijking leidt en niet het formuleren van een conclusie voor de kinderen'

Ritske van der Veen

Kleding

Van der Veen is tijdens zijn leven vaak met het reformatorisch onderwijs in aanraking geweest. 'Ik zeg in overleggen altijd dat jullie zo'n beetje de enige in Nederland zijn die serieus werk van je religie maken. Jullie geven er niet alleen aandacht aan in daarvoor ingeruimde uurtjes maar echt overal; in kleding, in mediagebruik, in andere vakken. Toch blijft het soms moeilijk te begrijpen voor een buitenstaander. Ooit heb ik me hard gemaakt om ook levensbeschouwelijke vakken te laten meetellen in het combinatiecijfer. Dat is een cijfer voor alle vakken die niet in het examen zitten. De minister was helemaal verbaasd dat het openbaar onderwijs zich daar

druk over maakte. Ik dacht iets goeds te doen maar later kwam er een rector van een van jullie scholen naar me toe en die zei dat ik hen in de problemen had gebracht. Het vak godsdienst was een wezenlijk onderdeel van het curriculum geworden en nu ging de inspectie het controleren! Dat vond hij een probleem. Dat vind ik tot de dag van vandaag moeilijk te begrijpen.'